

Regional biblioteksplan 2016-2019

Regional biblioteksplan 2016-2019
Diarienummer 15RS6129

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Syfte	6
Mål	6
Gemensamma mål	8
Kvalitetsmålet	8
Tillgänglighetsmålet	9
Samverkansmålet	9
Biblioteksverksamheter med Region Örebro län som huvudman	10
Medicinsk biblioteksverksamhet	10
Patientbibliotek	12
Folkhögskolornas bibliotek	14
Regional biblioteksverksamhet	19
Uppföljning	21
Bilaga 1: Bibliotekslag (2013:801)	22
Bilaga 2: Kostnader och personal	24
Bilaga 3: Bildförteckning	26

Sammanfattning

Enligt 17§ Bibliotekslagen ska landsting anta planer för sin verksamhet på biblioteksområdet. För Region Örebro läns del handlar det om medicinsk biblioteksverksamhet, patientbibliotek, folkhögskolebibliotek och den regionala biblioteksverksamhet som beskrivs särskilt 11§ Bibliotekslagen. Den regionala biblioteksplanen gäller 2016-2019 och är antagen den 2016-06-14 av Region Örebro läns regionfullmäktige.

Att formulera gemensamma mål för samtliga biblioteksverksamheter med regional huvudman är, utifrån de stora skillnaderna i uppdrag, verksamhetsinriktning och målgrupper, inte självklart. Det är svårt att finna gemensamma nämnare för mål som utgår från behov av bibliotekstjänster hos såväl elever på folkhögskolorna, forskare och kliniker på sjukhusen, sjukvårdens patienter och de kommunala folkbiblioteken.

Förmedling av kunskaper är det som förenar de olika bibliotekstyperna i det allmänna biblioteksväsendet. Trots de olikheter som finns har samtliga biblioteksverksamheter med Region Örebro län som huvudman i uppgift att tillgängliggöra kunskap i olika former.

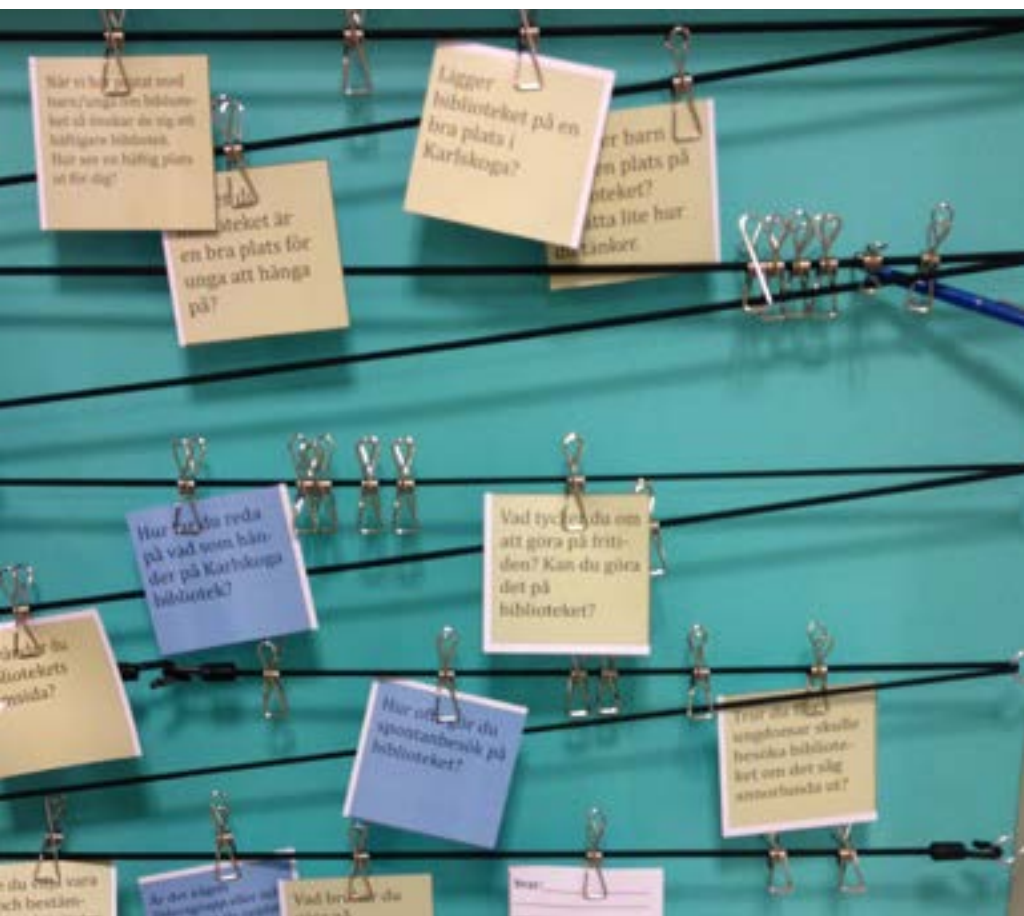
Gemensamma mål för de olika biblioteksverksamheterna kan därför kopplas till begreppen kvalitet, tillgänglighet och samarbete.

Kvalitetsmålet: *De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att ge sina användare en så hög kvalitet i sitt tjänsteutbud som möjligt.*

Tillgänglighetsmålet: *De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att göra sitt tjänsteutbud tillgängligt för sina användare i så hög utsträckning som möjligt. Fysiska hinder för åtkomst till lokaler ska åtgärdas. Digitala bibliotekstjänster som till exempel informationsdatabaser och bibliotekskataloger ska vara så enkla för brukarna att använda som möjligt.*

Samverkansmålet: *De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att identifiera samverkansområden och samverkanspartners för att göra sina tjänsteutbud mer tillgängliga för sina användare.*

De olika biblioteksverksamheterna formulerar i sin tur egna mål kring den egna verksamheten. De olika biblioteksverksamheterna följer upp målen var och en för sig. Uppföljningen genomförs inom den organisatoriska enhet som har ansvar för respektive biblioteksverksamhet.

Bakgrund

Det är Bibliotekslagen (SFS 2013:801) som reglerar det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet. Enligt lagen ska bibliotekshuvudmän som landsting anta planer för sin verksamhet inom biblioteksområdet. Med begreppet huvudman avses här den myndighet som har juridiskt och ekonomiskt ansvar för biblioteksverksamheten. Region Örebro län är huvudman för de medicinska biblioteken och patientbiblioteken på Karlskoga och Lindesbergs lasarett. Region Örebro län och Örebro universitet har ett gemensamt medicinskt bibliotek kopplat till universitetssjukhuset (USÖ) – Campus USÖ – medan patientbiblioteket på USÖ drivs på entreprenad av Örebro kommun. Två skolbibliotek på folkhögskolorna samt den regionala biblioteksverksamheten med folkbiblioteken som målgrupp ingår också i biblioteksverksamheterna med Region Örebro län som huvudman.

Syfte

Staten har bedömt att planer för biblioteksverksamheterna på regional nivå har betydelse för möjligheterna till nationell uppföljning, samordning och kvalitetsutveckling inom det allmänna biblioteksväsendet. Planerna bör därför vara aktuella och, om det går, uppföljningsbara.

Den regionala biblioteksplanen gäller från 2016 till 2019.

Mål

Den regionala biblioteksplanen för Örebro län utgår från Region Örebro läns vision och värdegrund. Den är ett stöd för Region Örebro län att uppnå övergripande mål kring hållbar utveckling, hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, digital agenda, eSamhälle och eHälsa.

Region Örebro läns vision är: "Hälsa och livskraft genom trygghet, kvalitet och hållbar utveckling".

Region Örebro läns värdegrund utgår från visionen:

- Vi skapar förtroende genom att vara lyhörda, öppna, samspelade och engagerade i en utveckling för människornas bästa.
- Vi visar respekt för allas lika värde och delaktighet.
- Vi finns nära medborgarna under hela livet.
- Vi ser behoven hos varje person.

Biblioteksverksamheter med Region Örebro län som huvudman syftar därför till:

- Ett gott liv för länsinvånarna
- Kraftfull utveckling
- Rikt utbud och tillgänglighet
- Förtroende, erfarenhet och nytänkande
- Tillsammans över gränserna

Gemensamma mål

De biblioteksverksamheter som bedrivs av Region Örebro län – medicinska biblioteksverksamheter, patientbibliotek, folkhögskolebibliotek och den regionala biblioteksverksamheten – arbetar under olika förutsättningar. De har helt skilda uppdrag, målgrupper och verksamhets- och samverkansformer. Skillnaderna dem emellan är ofta större än likheterna. Medan den regionala biblioteksverksamheten har lagstöd är de andra biblioteksformerna mer eller mindre frivilliga åtaganden från regionens sida. Samtidigt skapar alla biblioteksverksamheter förutsättningar så att de organisatoriska enheter de tillhör ska kunna genomföra sina uppdrag effektivt och hållbart.

Att formulera gemensamma mål för samtliga biblioteksverksamheter med regional huvudman är, utifrån de stora skillnaderna i uppdrag, verksamhetsinriktning och målgrupper, inte självklart. Det är svårt att finna gemensamma nämnare för mål som utgår från behov av bibliotekstjänster hos såväl elever på folkhögskolorna, forskare och kliniker på sjukhusen, sjukvårdens patienter och de kommunala folkbiblioteken.

I Bibliotekslagens ändamålsparagraf heter det att:
”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.”
Förmedling av kunskaper blir därför något som förenar de olika bibliotekstyperna i det allmänna biblioteksväsendet.

Trots de olikheter som finns har samtliga biblioteksverksamheter med regional huvudman i uppgift att tillgängliggöra kunskap i olika former.

Vidare heter det i lagen att:

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.”

Lagen pekar också ut tre prioriterade grupper som gäller alla bibliotekstyper inom det allmänna biblioteksväsendet: personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska.

De ändamål som angetts är dock inte av den karaktären att de är vägledande för alla bibliotekstyper. De medicinska biblioteken verkar till exempel främst inom områdena forskning och bildning medan främjandet av litteraturens ställning och kulturell verksamhet får stå tillbaka. De samlade biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län uppfyller tillsammans det som efterfrågas i lagen.

Kvalitetsmålet

Även om de olika biblioteksverksamheternas kvalitetsarbete och uppföljning sker på helt skilda sätt så är det av högsta vikt att verksamheterna kvalitetssäkras.

De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att ge sina användare en så hög kvalitet i sitt tjänsteutbud som möjligt.

Tillgänglighetsmålet

De olika biblioteksverksamheterna tillgängliggör sin verksamhet såväl i fysisk form som i digital form.

De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att göra sitt tjänsteutbud tillgängligt för sina användare i så hög utsträckning som möjligt.

Fysiska hinder för åtkomst till lokaler ska åtgärdas.

Digitala bibliotekstjänster som till exempel informationsdatabaser och bibliotekskataloger ska vara så enkla för brukarna att använda som möjligt.

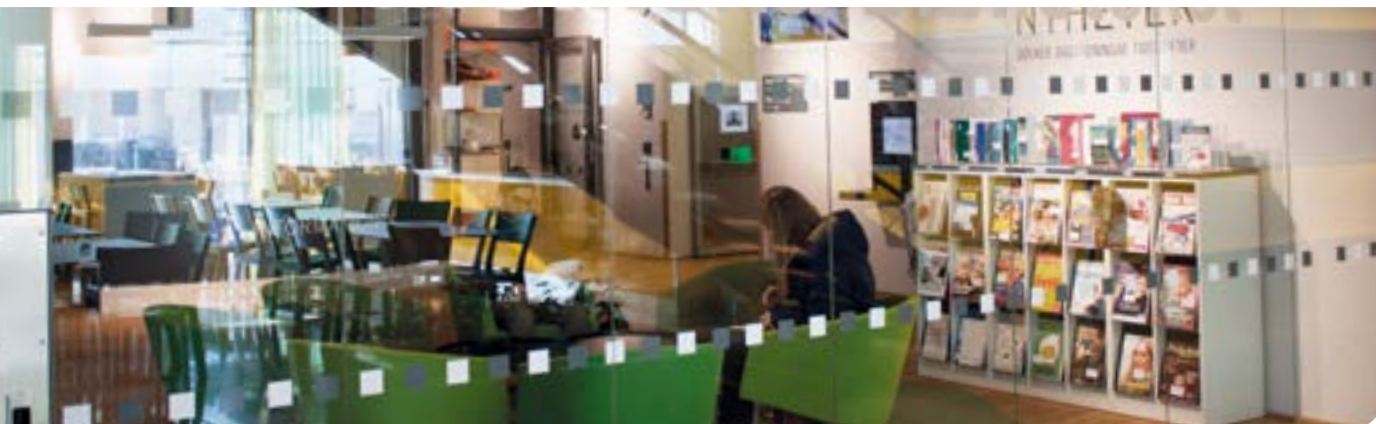
Samverkansmålet

Enligt bibliotekslagen ska bibliotek och bibliotekshuvudmän i det allmänna biblioteksväsendet samverka. När det gäller Region Örebro läns biblioteksverksamheter finns reglerad och formaliserad samverkan på USÖ; dels med Örebro universitet om biblioteket på Campus USÖ kring ansvaret för tillgången till medicinska elektroniska resurser som databaser och tidskrifter för hela Region Örebro län, dels med Örebro kommun om patientbiblioteket. De medicinska biblioteken i Lindesberg och Karlskoga, Folkvandvårdens bibliotek, ett antal kliniker samt Fellingsbro folkhögskolas bibliotek samarbetar genom en gemensam bibliotekskatalog. Det finns en organiserad mediesamverkan mellan de medicinska biblioteken.

Andra funktioner inom Region Örebro län identifierar länets folkbibliotek som strategiskt viktiga samverkanspartners för att nå gemensamma mål eller för att informera allmänheten.

- Barnhälsovården samarbetar med folkbibliotek på Mödravårdscentraler och Familjecentraler.
- Folkbiblioteken identifieras som informationskanaler till allmänheten när Regionen vill nå ut med information om eHälsa.
- Inom området Centrum för hjälpmedel finns därtill en behovstrappa för kommunikation framtagen till stöd för vårdinsatser för patienter. En del handlar om området "Att läsa och skriva text, att ta del av information i samhället". Lashjälpmedel som talböcker, punktskriftsböcker och daisy-spelare för talböcker betraktas här som vårdtagarnas eget ansvar och dessa hänvisas till "ditt bibliotek", vilket rimligen tolkas som folkbibliotek eller patientbibliotek.

De olika biblioteksverksamheterna inom Region Örebro län ska sträva efter att identifiera samverkansområden och samverkanspartners för att göra sina tjänsteutbud mer tillgängliga för sina användare.

Biblioteksverksamheter med Region Örebro län som huvudman

Denna kartläggning över biblioteksverksamheter som ligger till grund för biblioteksplanen utgår från en enkät som genomfördes under våren 2016, intervjuer med ansvarig personal samt insamling av information från Region Örebro läns webbsidor. (Det så kallade e-bibliotek som enligt uppgift finns i anslutning till Psykiatrisk rehabilitering och rättpsykiatri faller utanför denna kartläggning, då det snarast är att betrakta som ett internt arbetsredskap för ömvärldsbekantning.)

Medicinsk biblioteksverksamhet

De medicinska biblioteksverksamheterna fungerar som kunskapsstöd för sjukhuspersonal och kliniker så att dessa kan utföra sina uppdrag på ett kvalitetssäkrat sätt. De medicinska biblioteksverksamheterna är en del av Region Örebro läns forskningsorganisation. Den facklitteratur som används är i regel på svenska eller på engelska och är nivåanpassad för de olika berörda yrkesgrupperna respektive utbildningsnivåerna.

Medicinska bibliotek finns på lasaretten i Karlskoga och Lindesberg samt i samverkan med Örebro universitet på Campus USÖ. Ansvarig förvaltning för de medicinska biblioteken är Region Örebro läns Hälso- och sjukvårdsförvaltning. Folkhälsovården har därtill ett eget medicinskt bibliotek.

Medicinska e-biblioteket

Medicinska e-biblioteket är en gemensam stödresurs för forskning. E-biblioteket är tillgängligt för samtliga anställda vid Region Örebro län. Det administreras via biblioteket på Campus USÖ och nås via Region Örebro läns webb.

Medicinska biblioteket, Lindesbergs lasarett

Det medicinska biblioteket vid Lindesbergs lasarett är en del av dess Utvecklingsenhet. Den medicinska bibliotekarien ansvarar i samråd med utvecklingschefen och sjuhusstaben för bibliotekets utformning, innehåll, samverkan och kommunikation med övriga verksamheter på lasarettet samt ekonomi. Bibliotekarien ansvarar för bokinköp och tidskriftsprenumerationer utifrån budget och önskemål från personalen.

Verksamhetsbeskrivning:

- Anpassa bemanning, kompetens och öppettider på bästa sätt utifrån sjukhusets behov och tjänstens förutsättningar.
- Ansvara för bokbestånd och prenumerationer inklusive klinikernas referenslitteratur.
- Ansvara för medicinska bibliotekets budget i samarbete med sjukhusledningen.
- "Marknadsföra" medicinska biblioteket aktivt via intranätet, information till nyanställda och i personalgrupper efter önskemål.
- Vara kontaktlänk mot medicinska biblioteken USÖ och Karlskoga.
- Utveckla kompetensen beträffande informationsökning i medicinska databaser, referenshantering i EndNote med mera.
- Aktivt samarbeta med KTC.
- Bidra till att skapa en miljö som inbjuder till kunskapsökande och lärande.

- Erbjud utbildning inom medicinsk databassökning och andra relevanta områden.
- Bevaka och informera om aktuella avhandlingar och forskningsrapporter inom vårdområdet.
- Ansvara för medicinska bibliotekets hemsida.
- Bevaka och delta i utvecklingen av medicinskt bibliotek/universitetsbibliotek med anledningen av läkarprogrammet på Örebro universitet.

Biblioteksverksamheten följs upp och utvärderas årligen, bland annat genom återkommande enkäter till biblioteksbesökare och lasaretsmedarbetare.

Medicinska biblioteket, Karlskoga lasarett

Medicinska biblioteket vid Karlskoga lasarett syftar till att stötta personalen i sin yrkesmässiga kompetensutveckling och att hjälpa studenter inom vårdutbildningarna att hitta kurslitteratur. Biblioteket stöttar dessutom forskande medarbetare, andra anställda och studerande med litteratur inom sina specialområden med vårdinriktning.

Verksamhetsbeskrivning:

Det medicinska biblioteket bedriver utbildning i informationsökning efter förfrågan, för studenter och personal. Bidrar till forskarnas informationsökning genom att tillhandahålla litteratur och artiklar.

Medicinska biblioteket, Campus USÖ

Sedan 2014 finns ett avtal mellan Region Örebro län och Örebro universitet om leverans av biblioteks- och informationstjänster till Region Örebro län genom universitetsbibliotekets försorg. Det medicinska biblioteket vid Campus USÖ är därför ett gemensamt bibliotek som är tillgängligt för studenter och forskare vid universitet samt för personal vid Region Örebro län. Det medicinska biblioteket på Campus USÖ utgör enligt avtalet en enhet vid Örebro universitetsbibliotek och bemannas därför av personal som är anställd vid Örebro universitet.

Region Örebro läns påverkan på, och uppföljning av, tjänsteinnehåll och mål för verksamheten sker dels via universitetsbibliotekets biblioteksråd och dels genom en lokal samrådsgrupp. Region Örebro läns kontaktperson och ombud för samarbetet är verksamhetschefen för FoU-enheten vid USÖ. Även om huvudmannaskapet för det medicinska biblioteket Campus USÖ ligger hos universitetsbiblioteket, och därmed utanför ramarna för den regionala biblioteksplanen, påverkar verksamheten andra delar inom Region Örebro län. Framför allt när det gäller åtkomsten till det medicinska e-biblioteket som administreras via Campus USÖ. Universitetet är därmed

Region Örebro läns viktigaste samverkanspart när det gäller biblioteksverksamhet.

För anställda vid Region Örebro län erbjuder Medicinska biblioteket stöd i:

- undervisning och handledning i informationsökning
- litteratursökningar
- undervisning och support i referenshanteringsprogrammen EndNote och RefWorks
- fjärrlån av artiklar, böcker och annat material som inte finns på biblioteket
- inköp av böcker till regionens kliniker och enheter
- beställning av tidskriftsprenumerationer till kliniker och primärvård
- information och utbildning i databaser, artikelsökning och e-böcker med mera till kliniker och primärvårdsenheter.

Medicinska biblioteket Campus USÖ administrerar dessutom en gemensam bibliotekskatalog för de medicinska biblioteken i Karlskoga och Lindesberg, specialisttandvården, ett antal klinikers egna samlingar samt Fellingsbro folkhögskolas bibliotek.

Folktandvårdens bibliotek

Biblioteket på Folktandvårdens Centrum för specialisttandvård har ett begränsat antal böcker som kan utnyttjas av all personal inom Folktandvården Region Örebro län. Mediebeståndet nås via en bibliotekskatalog som tillhandahålls av Medicinska biblioteket på Campus USÖ.

Verksamhetsbeskrivning:

- Tillhandahålla relevant litteratur (facklitteratur + facktidsskrifter) främst för pågående utbildning och forskning samt specialistverksamhet inom Folktandvården, Region Örebro län.
- Erbjud viss kopieringsservice för utbildning och forskning.
- Erbjud läsmiljö (yrkesrelaterad litteratur) för personal inom Folktandvården, Region Örebro län.
- Vara en kanal till Medicinska biblioteket/Universitetsbiblioteket.
- Tillgängligt för personal inom Folktandvården, Region Örebro län.

Uppföljning sker dels inom Folktandvårdens FoUU-organisation, dels i form av regelbunden avstämning med Medicinska biblioteket/Universitetsbiblioteket.

Patientbibliotek

Sjukhusens patientbibliotek syftar till att betjäna patienter, anhöriga och sjukhuspersonal med litteratur och andra biblioteksmedier samt sprida information. Ansvarig förvaltning för patientbiblioteket är Region Örebro läns Hälso- och sjukvårdsförvaltning.

Patientbiblioteket, Lindesbergs lasarett

Patientbiblioteket vid Lindesbergs lasarett bedrivs i personalunion med det medicinska biblioteket. Den ansvariga bibliotekarien har i stort sett samma ansvarsområden när det gäller medieförvärv och budget.

I *verksamhetsbeskrivningen* heter det att patientbiblioteket, på samma sätt som det medicinska biblioteket, ska

- ansvara för att, utifrån förutsättningarna hålla patientbiblioteket tillgängligt för patienter, besökare och anställda på Lindesbergs lasarett.
- ansvara för bokbestånd och prenumerationer
- verka för att patientbiblioteket lever upp till de mål som finns i länets plan för patientbibliotek

När det gäller Bibliotekslagens prioriterade grupper lånas det ut talböcker i Daisyformat till personer med läshandikapp på patientbiblioteket. Det finns även en hylla med speciellt lättläst material.

För den finsktalande minoritetsgruppen finns sjukvårdsupplysningsbroschyrer att tillgå.

Biblioteksverksamheten följs upp och utvärderas årligen, bland annat genom återkommande enkäter till biblioteksbesökare och lasarettensmedarbetare.

Patientbiblioteket, Karlskoga lasarett

Även patientbiblioteket på Karlskoga lasarett bedrivs i personalunion med det medicinska biblioteket.

Syftet med verksamheten är att betjäna ineliggande patienter och personal med litteratur. Ett mål är att främja läsande hos personalen, men också att patientens vistelse på sjukhuset ska lättas upp en aning genom litteraturförmedling.

Uppföljningen av målen sker via enkäter till patienterna. Patientbiblioteket är väl fungerande och välkänt: minst 85% av tillfrågade patienter känner till att det finns ett sådant bibliotek.

Verksamhetsbeskrivning.

- Biblioteket tillhandahåller litteratur och bistår till patienternas bildning och hjälper till med upplysningsarbete.
- Vad gäller kulturell verksamhet sysslar patientbiblioteket bland annat med biblioterapi. Biblioterapiverksamhet har riktats mot patienter med neurologiska diagnoser som besöker dagrehabverksamhet samt även dialys- och strokepatienter
- Aktiviteter i form av målning har bedrivits tillsammans med patienter med neurologiska diagnoser som besöker dagrehabverksamhet.
- Patientbiblioteket har tillgång även till talböcker. För den finsktalande minoriteten finns en boksamling med böcker på finska.

Patientbiblioteket, USÖ

Örebro kommun bedriver patientbiblioteksverksamheten på USÖ som entreprenad. Det betyder bland annat att bibliotekspersonalen tillhör Örebro kommun och att patientbibliotekets bibliotekskatalog är en del av Örebro Stadsbiblioteks katalog. I avtalet heter det att patientbiblioteket ska vara en del i omvårdnaden, behandlingen och rehabiliteringen av patienterna. Det är därför viktigt att det finns en bredd i verksamhetsutbudet. Patientbiblioteket ska erbjuda patienter och närstående möjlighet att informera sig om hälsa, sjukdom, vård och behandling som komplement till den information som den vårdgivande personalen ger.

Patientbiblioteket ska vara en stimulerande miljö i vilken den besökande kan finna en lugn och trivsamt plats för avkoppling och relation.

Patienter, anhöriga/närstående och personal ska ha möjlighet att använda biblioteket. Tillgängligheten, i form av bibliotekslokalens öppettider och bokvagnens besöksfrekvens, ska överensstämma med de generella behov som framkommer vid den årliga kvalitetsuppföljningen.

Patientbiblioteket är tillgängligt för besök 35,5 timmar per vecka. Verksamheten innehåller dessutom bokvagnsronder till de olika vårdavdelningarna på USÖ. Till utlåningsverksamheten finns även möjligheten att låna konstverk från patientbibliotekets artotek. I ett skyltfönster i anslutning till entrén arrangeras regelbundet olika utställningar av olika karaktär, oftast konst eller konsthantverk.

Patientbiblioteket samverkar med Lekterapi och skolverksamheten på USÖ för de barn och ungdomar som vårdas på sjukhuset. Projektet "Kultur för barn på sjukhus" har syftat till att öka tillgången till kulturupplevelser för barn i åldrarna 2-6 år som vårdas på USÖ.

Tillsammans med utvecklingsledare inom Region Örebro läns kulturenhet har patientbiblioteket deltagit även i andra projekt. Det ena "Kultur för äldre" har handlat om att erbjuda kulturaktiviteter för äldre patienter som vårdas på sjukhuset. Det andra projektet syftar till fortsatt metodutveckling med biblioterapi.

Varje år lämnar entreprenören en verksamhetsberättelse som ligger till grund för den årliga utvärderingen.

Folkhögskolornas bibliotek

I läroplanen för vuxenutbildning heter det att utbildningen ska utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat *bibliotek*, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Ett mål är att eleverna kan använda bok- och *bibliotekskunskap* samt modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. I de fall folkhögskolorna erbjuder utbildning som motsvarar grundskola eller gymnasium (till exempel i form av Allmän linje) omfattas verksamheten av intentionerna i Skollagen 2 kap. 36 § (2010:800) som säger att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. De folkhögskolor som tillhör Regional utveckling inom Region Örebro län är folkhögskolorna i Fellingsbro och Kävesta. Ansvarig förvaltning för folkhögskolornas bibliotek är Regional utveckling vid Region Örebro län.

Skolbiblioteket, Fellingsbro folkhögskola

Föreningen BIFF (Biblioteket i folkhögskolan och folkbildningen) skickade våren 2013 ut en enkät till landets då 150 folkhögskolor. Av de 127 skolor som besvarade enkäten visade det sig att endast 15 skolor hade en fackutbildad bibliotekarie minst tio timmar per vecka. Fellingsbro var en av dessa.

Skolbiblioteket vid Fellingsbro folkhögskola syftar till att:

- vara öppet och bemannat under skoltid
- utgöra en pedagogisk resurs för kursdeltagare och pedagogisk personal
- främja kursdeltagarnas språk- och kunskapsutveckling
- väcka läslust och stimulera till läsning
- väcka nyfikenhet och ge förutsättningar för ett aktivt och kritiskt kunskapssökande
- spegla skolans profil med inriktning mot personer med funktionsnedsättning
- spegla skolans kurser
- spegla folkhögskolans prioriteringar: bildning och sammanhang, tillgänglighet och delaktighet, medborgare och civilsamhälle, arbetsliv och livslångt lärande samt kultur och kreativitet
- handleda och undervisa kursdeltagare och pedagoger i informationssökning och källkritik
- vara en resurs för pedagogernas utveckling, lärande och fortbildning, både individuellt och som grupp

- tillhanda ett aktuellt och varierat utbud av både tryckta och elektroniska medier, inklusive olika databaser
- erbjuda ett stort urval av lättlästa böcker och ljudböcker
- tillhandahålla väl fungerande datorer för informations-sökning.

Verksamhetsmål för skolbiblioteket vid Fellingsbro folkhögskola:

- Utöka de läsfrämjande insatserna och arbeta strukturerat med att stärka läsförmåga, läsförståelse och läslust.
- Utveckla samarbetet med den pedagogiska personalen för att stödja kursdeltagarnas läslust och kunskapsbyggande.
- Anpassa mediebeståndet till skolans kurser och profil samt till folkhögskolans prioriterade områden.
- Synliggöra andra kulturer genom inköp av skönlitteratur från olika delar av världen.
- Öka utbudet av skönlitteratur för unga vuxna.
- Erbjud alla som är berättigade möjlighet att ta del av Legimus talböcker.
- Erbjud stöd till distansstuderande.
- Samarbeta med andra bibliotek för kompletterande medieförsörjning.

Skolbiblioteket bedriver verksamhet kring litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt i samarbete med skolans kulturgrupp.

Som en följd av att skolan av huvudmannen tilldelats en speciell inriktning mot personer med funktionsnedsättning ägnas stor uppmärksamhet åt tillgänglighet. Där är skolans bibliotekarie ett viktigt stöd för målgruppen. Biblioteket har ett förhållandevis stort utbud av lättlästa böcker, i många

fall med tillhörande ljudbok. Alla som har behov av och är berättigade till att läsa talböcker erbjuds att bli låntagare via Myndigheten för tillgängliga mediers tjänst Legimus. Biblioteket erbjuder också inlästa läromedel och har ett antal iPads och även några äldre spelare för talboksformatet Daisy att låna ut till dem som inte har egen utrustning. Dessutom finns ett par läspennor för utlån.

Skolan har många kursdeltagare med annat modersmål än svenska, både på en speciell SSA-kurs (svenska som andraspråk) och integrerat på framför allt allmän kurs. Även för den gruppen spelar lättlästa böcker, både på svenska och engelska, med eller utan ljudbok, en viktig roll. Lexikon tillhandahålls på förekommande språk.

I Örebro, som bland annat utbildar teckenspråkstolkar, finns ett litet bibliotek med teckenspråkigt material.

Utmaningar:

Verksamhetsansvariga konstaterar i sin omvärldsanalys att det är en stor brist på lättläst facklitteratur på skriven svenska. En minst lika stor brist är det på fack- och skönlitteratur på svenskt teckenspråk. Enligt den svenska språklagen jämställs svenskt teckenspråk med de nationella minoritetsspråken och det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

En annan grupp som nämns i språklagen och som är växande på Fellingsbro folkhögskola är personer som har ett annat modersmål än svenska, svenskt teckenspråk och våra minoritetsspråk som ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

Dessa områden behöver utvecklas och Fellingsbro folkhögskola vill gärna bidra i det arbetet framöver men de ser också ett behov av att lyfta frågan såväl regionalt som nationellt. En möjlig lösning kan vara att stimulera en produktion med riktade medel. Språklagen är en av lagarna som berör biblioteksverksamheten.

Skolbiblioteket, Kävesta folkhögskola

Kävesta folkhögskolas bibliotek utgår övergripande från *statens syften* med folkbildningen i stort. Dessa är att:

- stärka och utveckla demokratin
- göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället
- bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

I den praktiska verksamheten är *syftet* med biblioteket att:

- tjäna som en lugn studieplats för skolans deltagare
- vara en av deltagarnas vägar till informationssökning vid skolarbeten och fördjupning
- skapa läslust och möjligheter till läsning för skolans deltagare och personal.

Mål för verksamheten:

Målen för biblioteket har i viss utsträckning funnits med i verksamhetsplanen för bland annat läsförämjande verksamhet på skolan.

- Utveckla läs- och studieplatserna i biblioteket.
- Vidga möjligheterna till läsning för alla, vilket innebär exempelvis talbokstjänster och ökad mängd lättläst litteratur. Detta har skett gradvis under 2014 och 2015.
- Alla skolans deltagare, även från profilkurserna, ska söka sig till biblioteket för sina studier.

Utvecklingsmål för biblioteket:

- Få alla deltagare att känna sig trygga i hur man söker och hittar en bok i Kävestas bibliotek och i andra bibliotek.
- Att biblioteksansvarig och lärare i större utsträckning kan vara pedagogiska resurser i biblioteket och hjälpa deltagarna med att finna lämplig information och tipsa om bra böcker att läsa, såväl inom facklitteratur som inom skönlitteratur.
- Digitalisera/uppdatera system för registrering av böcker till Libris (idag sker detta manuellt via Ligobib).
- Köpa in litteratur från utomeuropeiska författare för att bredda mångfalden i vårt utbud.

De mål som är formulerade i verksamhetsplanen följs upp i folkhögskolans verksamhetsberättelse.

Kävesta folkhögskolas bibliotek ägnar sig åt samtliga ändamålsområden från bibliotekslagen. I första hand verkar biblioteket inom litteratur, bildning och utbildning. Biblioteket är främst en plats där deltagarna kan söka information till sitt skolarbete eller läsning för egen förkovran i form av facklitteratur, skönlitteratur eller tidskrifter.

Vid varje terminstart sker en genomgång med nya deltagare om hur biblioteket fungerar och hur man hittar böcker i ett bibliotek (upplysning).

Forskning berörs i någon mån för deltagare på allmän linje som läser en kurs i Vetenskaplig förberedelsekurs. I denna kurs ingår informationssökning, källkritik och studiebesök på universitetsbiblioteket och ArkivCentrum.

Biblioteket verkar inom kulturell verksamhet utifrån våra profilkursers inriktningar (konst och form, dans och musik) till exempel i val av tidskrifter. Det finns särskilda avdelningar med litteratur för dessa ämnen, exempelvis konsthistoria.

När det gäller de prioriterade grupperna så använder sig biblioteket av Legimus, som deltagare med funktionsnedsättningar kan ges konto till. Det finns även inläsningstjänst av skollitteratur som alla deltagare på allmän linje har konto till. Biblioteket har även en del lättläst litteratur (LL) samt ljudböcker på CD-skivor. Vi prenumererar även på tidningen Sesam på lättläst svenska. Biblioteket är medlemmar i Föreningen Norden och får deras tidning. Några gånger per år kommer deras utskick med litteratur på nordiska språk. Det finns även lexikon på ett antal olika språk, till exempel persiska och arabiska.

Samverkan sker i viss utsträckning med biblioteket på folkhögskolan i Fellingsbro. Biblioteket är medlemmar i BIFF, men är dock inte aktiva.

Inom kursen Vetenskaplig förberedelsekurs besöker folkhögskolan universitetsbiblioteket. Det finns även en önskan om ett framtida ökat samarbete med bibliotek i länet.

Utmaningar:

På grund av utrymmesskäl (biblioteket är relativt litet) är det svårt att hålla med större avdelningar på andra modersmål än svenska eller minoritetsspråk. En tanke med ökat samarbete med andra bibliotek och genom att gå med i Libris, är att vid efterfrågan kunna visa var sådan litteratur finns, kunna göra fjärrlån med mera.

Regional biblioteksverksamhet

Regional biblioteksverksamhet regleras dels i Bibliotekslagen, dels i Region Örebro läns kulturplan. Den regionala biblioteksverksamhetens uppdrag preciseras i utmaningar, satsningar och utvecklingsmål i Örebro läns kulturplan: Regionbiblioteket fungerar som ett resurscentrum för regional biblioteksutveckling med kommunernas folkbibliotek som primär målgrupp. Regionbibliotekets uppdrag syftar till att folkbiblioteken utvecklar och stärker kvaliteten i sina verksamheter, så att de blir angelägna för kommunens invånare. Folkbiblioteken ges stöd genom lokalt utvecklingsarbete, projekt och handledning. Regionbiblioteket ger också stöd i arbetet med de kommunala biblioteksplanerna samt omvärldsbvakning.

Ansvärlig förvaltning för den regionala biblioteksverksamheten är Regional utveckling vid Region Örebro län.

Utmaningar och satsningar

Regionbiblioteket står inför flera utmaningar. Att förstärka biblioteken som en demokratisk rättighet för invånarna i Region Örebro län är viktigt. En del i det arbetet innebär att tillsammans med regionens folkbibliotek vidareutveckla metoder för medborgardialog, så att biblioteket, både fysiskt och digitalt, blir en ännu attraktivare mötesplats.

Ytterligare en utmaning för Regionbiblioteket i Örebro län handlar om att implementera FN:s konvention om barnets rättigheter i folkbibliotekens arbete. En del i detta handlar om att göra barn och unga mer delaktiga i biblioteksverksamheten och att till exempel involvera barn och unga i att utveckla attraktiva biblioteksmiljöer.

Barn och ungas läsning står högt på agendan, inte minst utifrån PISA-rapporten 2013 som pekar på att läsförståelsen har minskat bland femtonåringar. Här kan Regionbiblioteket tillsammans med relevanta samarbetsparter och folkbiblioteken bidra till att vända trenden genom projekt och metodutveckling.

Samverkan inom och utanför regiongränsen är en nödvändighet för att skapa en hållbar och väl fungerande biblioteksregion. Ett exempel är projektet "Dela & Lär" där idén är att bibliotekspersonalen i Sörmlands, Västmanlands och Örebro län ska kunna dela med sig av kunskap till varandra för att öka kompetensen. Utifrån gemensamma resurser och kompetenssatsningar vill Regionbiblioteket skapa en långsiktig, strategisk och kvalitetssäkrad biblioteksregion.

Utvecklingsmål 2016-2019

Barn och unga:

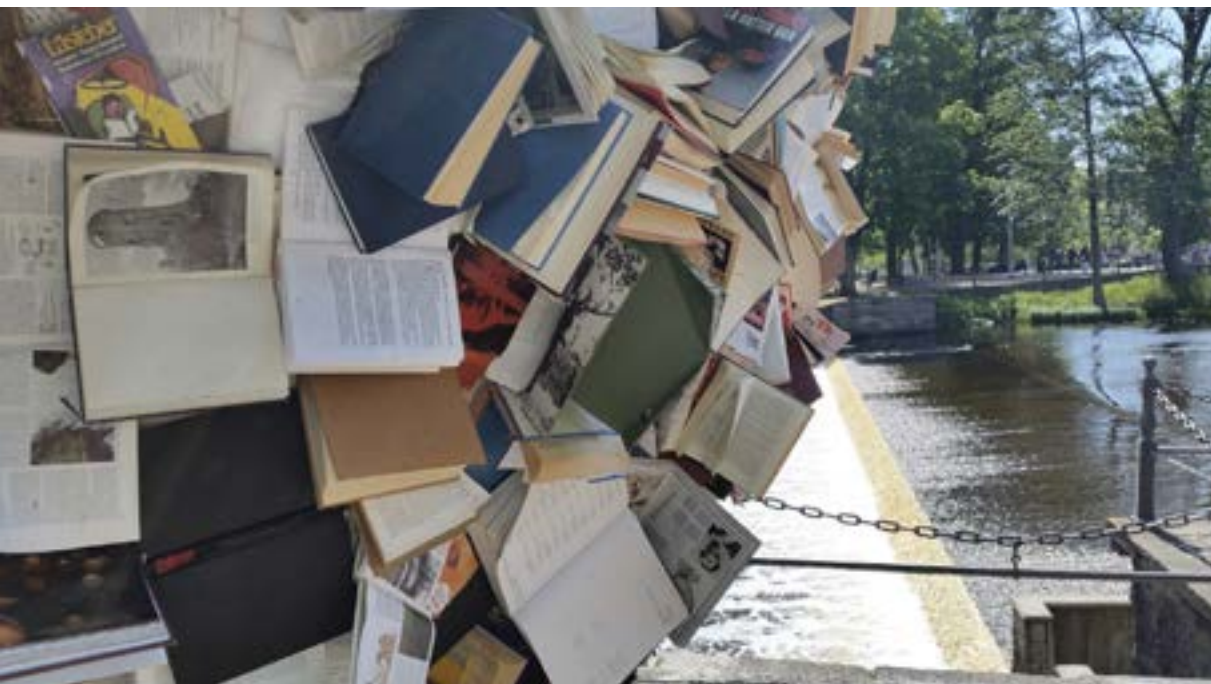
- Regionbiblioteket kommer att initiera fortbildning och fortsatt utveckling av läsfrämjande i länet i samverkan med folkbiblioteken och andra samarbetsparter. En del i det arbetet är Bokstart som riktar sig till små barn och vuxna omkring dem.
- Ett bibliotek i länet kommer med stöd av Regionbiblioteket att utvecklas till ett modellbibliotek för hur man inom biblioteksväsendet kan arbeta utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter.

Kultur för alla:

- Regionbiblioteket avsätter årligen medel till folkbiblioteken för utvecklingsarbete med syftet att fungera som kulturella och gränsöverskridande demokratiska mötesplatser. Ett nytt kriterium för dessa medel kommer att vara kultur för alla.
- Regionbiblioteket kommer att initiera ett arbete för HBTQ-perspektiv på folkbiblioteken. En referensgrupp med representanter från folkbibliotek och andra relevanta aktörer ska bildas för genomförandet.
- Regionbiblioteket kommer att stödja folkbibliotekens arbete för att uppnå digital delaktighet och minska det digitala utanförskapet utifrån länets "Digitala Agenda". Viktiga samverkansparter är folkbildningen och andra regionala och nationella aktörer.
- Regionbiblioteket kommer att arbeta för att ta fram metoder för medborgarnas delaktighet i att skapa en attraktiv biblioteksmiljö.
- Regionbiblioteket kommer att utveckla en läsfrämjande-strategi för regionen, med stöd i Kulturrådets Handlingsprogram för läsfrämjande.

Samverkan över gränser:

- Regionbiblioteket kommer fortsätta samverkan inom "Dela & Lär" med biblioteken i Sörmlands och Västmanlands län. Det handlar om att förstärka insatserna av kompetensutveckling hos bibliotekspersonalen i länen, genom gemensamma fortbildningar, chefsamverkan och nätverk.
- Regionbiblioteket kommer att genomföra en utvärdering av mediasamverkan mellan Örebro län och Västmanlands län för fortsatt utveckling.
- Regionbiblioteket kommer att verka för att samtliga kommuner i regionen har aktuella biblioteksplaner.

Litteratur

Det finns flera aktörer inom litteraturområdet i länet, dock behöver litteraturen lyftas och bli synligare. Det handlar om att öka kunskapen om litteraturens funktion och dess värde i ett demokratiskt samhälle. Det handlar också om att skapa förutsättningar för att utveckla skrivandet i länet ytterligare samt att synliggöra de aktörer som finns. Det läsfrämjande arbete som pågår i länet stärker och lyfter litteraturen på samma sätt som litteraturen stärker och lyfter det läsfrämjande arbetet. Ett annat sätt att stärka litteraturområdet handlar om att ungas litterära skapande blir en självklar del av den kommunala kulturskolans utbud. Litteraturen i länet kan också stärkas genom större samverkan mellan befintliga aktörer så som folkbibliotek, skola, kulturskola, professionella aktörer, litterära sällskap, folkbildningen och universitetet.

Litteratur är ett nytt område inom samverkansmodellen. Det har lyfts in i modellen utan ny finansiering. Den största utmaningen i nuläget handlar därför om att utreda hur en utveckling inom litteraturområdet skulle kunna se ut i vårt län, samt vem som bör ha det ansvaret och med vilka medel. Även om Regionbibliotekets uppdrag tangerar litteratur

genom läsfrämjandearbete, kan ansvaret för konstformen litteratur inte automatiskt läggas på Regionbiblioteket. Regionbibliotekets lagstadgade kärnverksamhet handlar om att ge stöd till folkbiblioteken. Att utarma det uppdraget skulle innebära negativa konsekvenser för regionen.

Utvecklingsmål 2016-2019

Barn och unga:

- Barn och ungas skrivande ska fortsätta utvecklas av Regionbiblioteket i samverkan med folkbiblioteken. Ett exempel är den redan etablerade skrivartävlingen *digit!*.
- Regionbiblioteket kommer att ta initiativ till möten med länets kulturskolor för att lyfta frågan om att inrätta skrivande som ett eget ämne.

Övrigt:

- En förundersökning kommer att genomföras med syfte att klargöra hur en utveckling inom litteraturområdet skulle kunna se ut i vårt län, vem eller vilka som bör ha det ansvaret och med vilka medel. Regionbiblioteket har fått det uppdraget.

Bibliotekslagens uppdrag för regional biblioteksverksamhet

I Bibliotekslagen heter det att varje landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

- *Samarbete* främjas genom att regionbiblioteket tillsammans med folkbiblioteken utgör en gemensam biblioteksinfrastruktur för Örebro län med hjälp av upphandling av gemensamma databaser och e-tjänster, fjärrlånesamarbete, gemensam transportordning och samsöksfunktion för folkbibliotekens bibliotekskataloger.
- *Verksamhetsutveckling* främjas genom de nätverk och den omvärldsbevakning som sker, med fokus på de speciella uppdrag som folkbiblioteken har i bibliotekslagen. Ett fokus finns på Folkbibliotekens verksamhetsutveckling riktad mot barn och unga. Regionbiblioteket stimulerar till lokal biblioteksutveckling

genom att stödja olika folkbiblioteksprojekt och har flera egna erfarenheter av att driva till exempel läsprojekt i samarbete med folkbiblioteken.

- *Kvalitet* främjas dels genom att Regionbiblioteket ger stöd till kommunerna i deras arbete med att ta fram biblioteksplaner. Dels handlar det om att tillsammans med folkbiblioteken hitta lämpliga uppföljningsbara mål, indikatorer och nyckeltal för verksamheten. En modell är att tillsammans med ansvariga för folkbiblioteksverksamheten ta fram taxonomier för deras uppdrag.

Uppföljning

De olika biblioteksverksamheterna följer upp sina mål i biblioteksplanen var och en för sig. Uppföljningen genomförs inom den organisatoriska enhet som har ansvar för respektive biblioteksverksamhet.

Bilaga 1:

Bibliotekslag (2013:801)

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. länecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För länecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter tillutbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medie-försörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

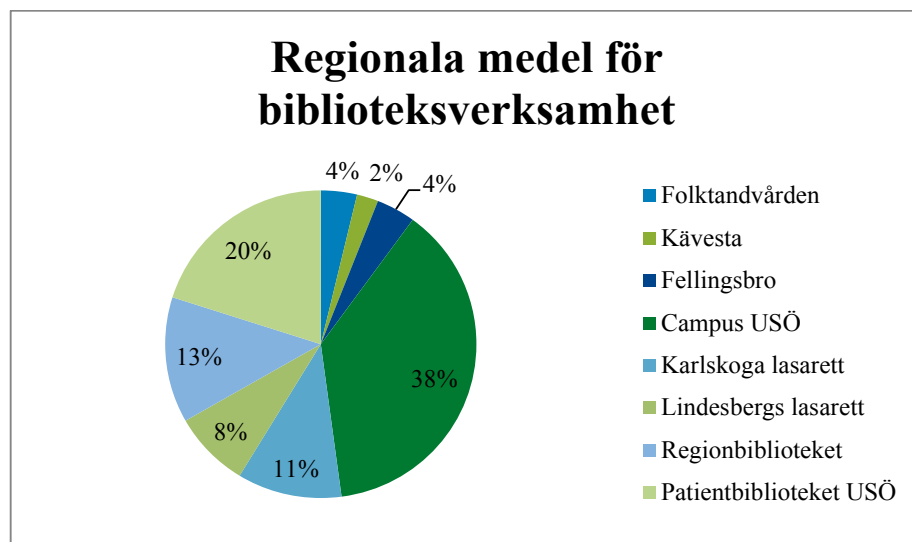
Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Bilaga 2: Kostnader och personal

Region Örebro läns kostnader för biblioteksverksamheter	År 2015	Antal anställda med ansvar för verksamheten
Folktandvården	550 000	1
Kävesta	328 100	1 ¹
Fellingsbro	595 000	1
Campus USÖ	5 551 375	6 ²
Karlskoga lasarett	1 592 800	2
Lindesbergs lasarett	1 177 000	1
Regionbiblioteket	1 936 000	4
Patientbiblioteket USÖ	2 945 944	6 ³
Summa	14 676 219	22

¹ 0,25 tjänst fördelad på fler personer

² Anställda av Örebro universitet

³ Anställda av Örebro kommun

Bilaga 3: Bildförteckning

Framsida Konstverket "Conciencia" av Alicia Martin, Open Art 2015 Örebro. Foto: Peter Alsbjer

Sid 4 Feriepraktik konst 2015. Foto: Jerry Eriksson

Sid 6-7 Karlskoga Art Kod. Foto: Elisabet Brynge, Seminarium Det attraktiva biblioteksrummet.
Foto: Elisabet Brynge,
Biblioteket i Hjörning. Foto: Elisabet Brynge

Sid 8-9 Konstverket "Flicka" av Lena Cronqvist, Kumla bibliotek. Foto: Elisabet Brynge
Flicka bläddrar i barnbok. Foto: Michael Erhardsson
Pojkar läser på biblioteket. Foto: Doug Olson

Sid 10 Medicinska biblioteket, Campus USÖ.
Foto: Victoria Sohlén

Sid 12 Bokvagn USÖ, Patientbiblioteket.
Foto: Magnus Westerborn

Sid 14 Skolbiblioteket, Fellingsbro folkhögskola.
Foto: Mats Lindblom

Sid 17 Skolbiblioteket, Kävesta folkhögskola.
Foto: Petter Hellmin

Sid 18 Bokholk, Åmmeberg. Foto: Elisabet Brynge

Sid 20-21 Konstverket "Conciencia" av Alicia Martin, Open Art 2015 Örebro. Foto: Peter Alsbjer
Haga bibliotek, Örebro. Foto: Elisabet Brynge
Bokholk Rynningeviken Örebro. Foto: Elisabet Brynge

Område kultur och ideell sektor

Box 1613, 701 16 Örebro, Besöksadress Eklundavägen 1

Tel: 019-602 70 00 (växel)

E-post: kultur@regionorebrolan.se

www.regionorebrolan.se/kultur

Region Örebro län